

Is féidir le cur chuige déthreoch an mheasúnaithe, ina mbíonn measúnú rangbhunaithe thar na trí bliana mar aon le scrúdú deiridh measúnaithe go seachtrach agus sát-theistithe, deis a chruthú don chothromaíocht chuí idir scolairí a ullmhú do scrúduithe agus an smaointeoireacht chruthaitheach, gafacht leis an bhfoghlaim agus torthaí níos fearr do gach scoláire a éascú. Tabharfaidh a leithéid de chur chuige aitheantas do na cineálacha éagsúla foghlama a tharlaíonn i scoileanna, léireofar meas orthu agus ceadófar measúnú níos iomláine ar ghnóthachtálacha oideachasúla gach duine óig.

Déanfar na cleachtais don mheasúnu a thógail ar an mbarrchleachtas sa teagasc, san fhoghlaim agus sa mheasúnú atá ar fáil cheana. Beidh cur i bhfeidhm rathúil ag brath go rímhór ar scileanna agus ar chumais ghairmiúla múinteoirí agus ar an bpáirteachas comhoibríoch a bhíonn acu lena gcomhghleacaithe i roinn an ábhair. Beidh gá freisin le ceannasaíocht éifeachtach scoile chun comhthéacs gairmiúil tacúil a chruthú do mhúinteoirí.

Beidh measúnú foirmitheach, comhlánaithe ag measúnú suimitheach, mar shaintréith ag an tSraith Shóisearach nua.

Ní féidir pictiúr iomán a chruthú de ghnóthachtail scolairí gan deis a bheith ar fáil don mheasúnú leanúnach. Da bhrí sin beidh ar scoileanna leas a bhaint as raon modhanna measúnaithe a cheadóidh do scoláirí a dtuiscint ar choincheapanna agus ar scileanna a léiriú mar aon lena gcumas iad seo a chur i bhfeidhm ar bhealaí nach féidir a léiriú i scrúdú scríofa. Nuair a chuirtear le chéile iad seo, cruthóidh eilimintí an mheasúnaithe a bheidh curtha i gcrích pictiúr leathan de thuras foghlama an scoláire thar thrí bliana na sraithe sóisearaí.

Gníomhaíochtaí foirmitheacha measúnaithe is mó a bheidh i gceist thar thrí bliana na sraithe sóisearaí. Bainfidh múinteoirí leas as na torthaí foghlama ata ar fail ó shonrúcháin na n-ábhar nó na ngearrchúrsaí mar phointe tosaigh chun aonad foghlama a phleanáil agus chun cuspóirí foghlama agus critéir ratha a fhorbairt agus déanfar iad seo a phlé agus a roinnt lena scoláirí. Beidh cur síos soiléir le fáil sna torthaí foghlama seo ar an méid eolais, tuisceana agus cumais a mbeifear ag súil leis ó scoláirí mar thoradh ar na gníomhaíochtaí foghlama agus teagaisc a bhíonn tarlaithe le linn na sraithe sóisearaí.

Mar chuid dá gcleachtas laethúil, leanfaidh múinteoirí orthu ag meas foghlaim scoláirí go leanúnach trí bhreathnóireacht agus éisteacht nuair a bhíonn scoláirí i mbun tascanna agus trí bhreithmheasanna a dhéanamh ar an tslí ina bpléann siad le ceisteanna. Bainfidh múinteoirí úsáid as na cuspóirí foghlama agus as na critéir ratha mar bhonn le haiseolas a sholáthar chun cuidiú le scoláirí na chéad chéimeanna eile ina bhfoghlaim a phleanáil. Spreagfar scoláirí freisin chun machnamh a dhéanamh ar an dul chun cinn atá a dhéanamh acu ina bhfoghlaim féin agus chun aiseolas a thabhairt dá múinteoirí. Le forbairt chumas na féinbhainistíochta agus na féinfheasachta, rachaidh scoláirí i ngleic lena bhfoghlaim le muinín bhreise agus beidh siad níos ullmhaithe chun plé le dúshláin an tsaoil lasmuigh den scoil.

Thar na trí bliana den tsraith shóisearach, beidh a lán deiseanna ag scoláirí chun sult a bhaint as an eolaíocht agus í a fhoghlaim. Oibreoidh siad ar nós eolaí agus iad ag foirmliú ceisteanna agus hipitéisí eolaíochta, ag cur tús le taighde, ag pleanáil agus ag déanamh imscrúduithe, ag próiseáil agus ag anailísiú sonraí agus faisnéise, ag meas fianaise d'fhonn tátail bhailí a bhaint aisti, agus ag tuairisciú agus ag machnamh ar an bpróiseas. Comhoibreoidh scoláirí le cheile agus iad ag ullmhú cumarsáidí eolaíochta le haghaidh réimse cuspóirí agus pobail meáin. Foghlaimeoidh siad agus déanfaidh siad cinntí eolasacha faoina gcuid sláinte agus folláine, agus faoi cheisteanna a bhaineann le heolaíocht a bhfuil tábhacht shóisialta agus dhomhanda leo. Trí na gníomhaíochtaí sin forbróidh siad eolas, tuiscint agus scileanna eolaíochta s'acu agus a gcuid luachanna, agus is amhlaidh a ghnóthóidh siad na torthaí foghlama trasna na snáitheanna.

Nasctar na Measúnuithe Rangbhunaithe, a leagtar amach ar Thábla 5 thíos, le gnéithe tábhachtacha den fhorbairt sin agus baineann siad le tosaíochtaí don fhoghlaim agus don teagasc amhail iniúchadh, agus cumarsáid san eolaíocht agus ag an am céanna forbraíonn siad an t-eolas agus an tuiscint atá acu ar eolaíocht, agus tá sé sin ríthábhachtach le bheith ag obair mar a bheadh eolaí ann. Ní mór do scoláirí tuiscint a fhorbairt ar cad atá oiriúnach le haghaidh imscrúdú agus taighde eolaíochta, imscrúduithe agus topaicí taighde a phleanáil agus a dhéanamh, próiseáil agus anailís a dhéanamh ar shonraí agus ar eolas, tátail fhianaise-bhunaithe a bhaint astu, an próiseas a mheas, agus teachtaireachtaí eolaíochta a ullmhú. Tugann an Measúnú Rangbhunaithe an seans do scoláirí a gcuid gnóthachtálacha mar chruthaitheoirí tuairiscí taighde eolaíochta a thaispeáint trí thopaic nó fadhb a roghnú chun iniúchadh a dhéanamh orthu.

Tábla 5: Measúnuithe Rangbhunaithe san Eolaíocht

MRB	Formáid	Ullmhúchán scoláirí	Measúnú a dhéanamh	Cruinniú AMFÁ
Imscrúdú Turgnamhach Sínte (ITS)	Tuairiscí is féidir a chur i láthair faoi réimse leathan formáidí	Thar thréimhse thrí seachtaine, cuirfidh scoláirí hipitéis eolaíochta le chéile, déanfaidh siad imscrúdú eolaíochta a phleanáil agus a chur i gcrích, chun a hipitéis a thástáil, déanfaidh siad sonraí príomhúla a cheapadh agus anailísiú, agus machnóidh siad ar an bpróiseas le tacaíocht/treoir an mhúinteora.	Deireadh bhliain a dó	Cruinniú amháin Athbhreithnithe
Imscrúdú Eolaíochta sa tSochaí (IES)	Tuairiscí is féidir a chur i láthair faoi réimse leathan formáidí	Thar thréimhse thrí seachtaine, déanfaidh scoláirí taighde ar cheist shocheolaíoch, déanfaidh siad anailís ar an bhfaisnéis/sonraí tánaisteacha a bhailítear, agus meastóireacht ar na héilimh, tuairimí a ndéanann siad staidéar orthu agus tátail fhianaise-bhunaithe a bhaint as an méid a bhíonn i gceist, le tacaíocht/treoir an mhúinteora.	Deireadh an chéad téarma nó go luath i dtéarma a 2 sa tríú bliain.	Cruinniú amháin Athbhreithnithe

Is féidir ceann ar bith de na formáidí léirithe seo a leanas a úsáid don dá Mheasúnú Rangbhunaithe thuas (ní liosta uileghabhálach e seo):

- tuairisc lámhscríofa/clóscríofa
- láitheoireacht ilmhódach
- leathnach gréasáin
- samhaltú
- podchraoltaí

Ba chóir do scoláirí cóip de na gnéithe cáilíochta a fháil a luaithe agus is féidir, ionas go mbeidh a fhios acu cad é a chaithfidh siad a dhéanamh chun obair den scoth a chur ar fáil. Tá sé inghlactha agus ar roinnt bealaí inmholta gurbh fhéidir an fhianaise ar fhoghlaim a léirítear don Mheasúnú Rangbhunaithe a úsáid freisin mar chuid d'iontráil scoláire ar aonach áitiúil nó náisiúnta eolaíochta.

Beidh gach múinteoir, i ngach ábhar, atá gafa leis na Measúnuithe Rangbhunaithe a theagasc agus a mheas sa scoil, páirteach i gcruinnithe don Athbhreithniú ar Fhoghlaim agus ar Mheasúnú Ábhair mar a ndéanfaidh siad samplaí da measúnuithe ar obair scoláirí a chomhroinnt agus a phlé agus tiocfaidh siad ar chomhthuiscint faoi cháilíocht na foghlama ag scoláirí.

Beidh gach cruinniú don Athbhreithniú ar Fhoghlaim agus ar Mheasúnú Ábhair dírithe ar ábhar ar leith agus díreofar ar an Measúnú Rangbhunaithe a bheidh déanta ag an mbliainghrúpa ar leith. Beidh thart ar dhá uair an chloig i gceist le gach cruinniú. Ciallaíonn sé seo nuair a bhíonn sé curtha i bhfeidhm go hiomlán, go gcuirfear ar chumas múinteoirí a bheith páirteach i gcruinniú athbhreithnithe do gach ábhar a bhíonn a theagasc acu don Mheasúnú Rangbhunaithe sa dara bliain agus don Mheasúnú Rangbhunaithe sa tríú bliain freisin. Freastalóidh múinteoir a bhfuil dhá ábhar aige/aici leis an dara bliain agus leis an tríú bliain ar cheithre chruinniú don athbhreithniú agus is ionann sin agus ocht n-uair an chloig d'am gairmiúil

Cuirfidh bainistíocht na scoile dhá uair an chloig breise ar fáil do mhúinteoir amháin i ngach ábhar sa scoil chun éascú a dhéanamh ar an ullmhú agus ar an gcomhordú do gach cruinniú don Athbhreithniú ar Fhoghlaim agus ar Mheasúnú Ábhair. Mar ghnathnós déanfar an obair seo a mhalartú idir na múinteoirí ábhartha chun forbairt acmhainne a chothú i ngach roinn ábhair.

I gcruinnithe don Athbhreithniú ar Fhoghlaim agus ar Mheasúnú Ábhair, déanfaidh múinteoirí samplaí dá measúnuithe ar obair scoláirí a chomhroinnt agus a phlé agus tiocfaidh siad ar chomhthuiscint faoi cháilíocht na foghlama ag scoláirí

Más múinteoir aonair a bhíonn sa scoil d'ábhar, is féidir socrú a dhéanamh chun deis a thabhairt don mhúinteoir a bheith páirteach i gcruinniú don Athbhreithniú ar Fhoghlaim agus ar Mheasúnú Ábhair le scoil eile. I gcás scoile a bhíonn ag teagasc trí mheán na Gaeilge, is féidir socrú a dhéanamh chun deis a thabhairt don mhúinteoir a bheith páirteach i gcruinniú don Athbhreithniú ar Fhoghlaim agus ar Mheasúnú Ábhair le scoil eile a bhíonn ag teagasc trí mheán na Gaeilge. Breathnófar ar fhéidearthacht na TFC chun tacú lena leithéid de chruinnithe.

Beidh ról ríthabachtach ag na cruinnithe don Athbhreithniú ar Fhoghlaim agus ar Mheasúnú Ábhair chun cultúr gairmiúil comhghualaíochta a fhorbairt agus chun méadú ar an muinín i leith na mbreithmheasanna a dhéanann múinteoirí ar ghnóthachtálacha scoláirí. Cuideoidh an tacaíocht struchtúrtha sna cruinnithe faoin Athbhreithniú ar Fhoghlaim agus ar Mheasúnú Ábhair do Mheasúnuithe Rangbhunaithe freisin le comhsheasmhacht agus cothroime a dheimhniú don mheasúnú ar fhoghlaim scoláirí sa scoil agus idir scoileanna.

Na Measúnuithe Rangbhunaithe a mheas

Cuirfear ar fáil i *sonraíocht agus treoirlínte measúnaithe* ar leith ábhar níos mionsonraithe ar thuirisciú measúnaithe in Eolaíocht na Sraithe Sóisearaí, ina leagfar amach sonraí maidir leis na socruithe praiticiúla a bhaineann le measúnú ar Mheasúnuithe Rangbhunaithe. Cuimseoidh sé seo, mar shampla, fad agus formáidí molta do pháis oibre scoláirí, tacaíocht maidir le breithiúnas ‘ar-an-iomlán’ a thabhairt i dtaca leis na gnéithe cáilíochta. Cuimseoidh *Uirlisí Úsáide Measúnaithe* an CNCM freisin ábhar acmhainní nach beag le haghaidh a úsáide agus a thagartha le linn measúnú leanúnach seomra ranga d’Eolaíocht na Sraithe Sóisearaí, chomh maith le mionchuntas a thabhairt ar an bpróiseas in Athbhreithniú ar mheasúnú agus ar Fhoghlaim Ábhair

An Tasc Measúnaithe

Is tasc scríofa é an Tasc Measúnaithe a dhéanann scoláirí le linn am ranga, nach marcálann an múinteoir ranga, ach a chuirtear chuig Coimisiún na Scrúduithe Stáit le haghaidh a mharcála. Is fiú 10% de na marcanna é a úsáidfear chun an grád a bhronnann an CSS a oibriú amach. Is í an CNCM a shonróidh an Tasc Measúnaithe agus bainfidh sé leis na torthaí foghlama a mbeidh an dara Measúnú Rangbhunaithe bunaithe orthu. Is féidir go mbeidh athrú ar ábhar agus ar leagan amach an Taisc Mheasúnaithe ó bhliain go bliain.

Cleachtais mheasúnaithe chuimsitheacha

Sa chás go meastar i scoil go bhfuil saindeacracht fhisiceach nó foghlama ag scoláire is féidir freastal réasúnta a dhéanamh chun tionchair an mhíchumais ar fheidhmiú an scoláire i measúnaithe rangbhunaithe a thógáil ar shiúl a oiread agus is féidir. Ba chóir go mbeadh na hoiriúntais (m.s. an tacaíocht a chuireann Cúntóir Riachtanais Oideachais ar fáil nó tacaíocht teicneolaíochtaí cúntacha) ag teacht leis na socruithe a bhíonn curtha in áit ag an scoil chun tacú le foghlaim an scoláire ar feadh na bliana.

An Measúnú Deiridh

Beidh páipéar scrúdaithe amháin ann ag leibhéal comónta, a shocróidh Coimisiún Scrúduithe an Stáit (CSS). Mairfidh an scrúdú dhá uair agus beidh sé ann ag deireadh an tríú bliain. Le linn an mheasúnaithe seo beidh ar scoláirí a bheith ag plé le hábhar spreagthaigh, a dtuiscint air a léiriú agus freagraí scríofa a thabhairt air. Is féidir go mbeidh athruithe ar inneachar agus ar leagan amach an scrúdaithe dheiridh ó bhliain go bliain. I mbliain áirithe ar bith, is éard a bheidh sna torthaí foghlama atá le meas sampla de na torthaí ó Tháblaí na dtorthaí foghlama.